

Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

Gorchymyn Arfaethedig Cynulliad
Cenedlaethol Cymru (Cymhwysedd
Deddfwriaethol) (Iechyd a Gwasanaethau
Iechyd) 2011

Adroddiad Pwyllgor
Chwefror 2011

Cynulliad Cenedlaethol Cymru yw'r corff sy'n cael ei ethol yn ddemocrataidd i gynrychioli buddiannau Cymru a'i phobl, i ddeddfu ar gyfer Cymru ac i ddwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif.

Gallwch weld copi electronig o'r adroddiad hwn ar wefan y Cynulliad Cenedlaethol:
www.cynulliadcymru.org

Gellir cael rhagor o gopïau o'r ddogfen hon mewn ffurfiau hygrych, yn cynnwys Braille, print bras, fersiwn sain a chopïau caled gan:

Y Swyddfa Ddeddfwriaeth
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1NA

Ffôn: 029 2089 8065
Ffacs: 029 2089 8021
E-bost: Swyddfadeddfwriaeth@cymru.gov.uk

© Hawlfraint Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru 2011
Ceir atgynhyrchu testun y ddogfen hon am ddim mewn unrhyw fformat neu gyfrwng cyn belled ag y caiff ei atgynhyrchu'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol na difriol. Rhaid cydnabod mai Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru sy'n berchen ar hawlfraint y deunydd a rhaid nodi teitl y ddogfen.

Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

Gorchymyn Arfaethedig Cynulliad
Cenedlaethol Cymru (Cymhwysedd
Deddfwriaethol) (Iechyd a Gwasanaethau
Iechyd) 2011

Adroddiad Pwyllgor
Chwefror 2011

Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

Sefydlwyd Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1 gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru i ystyried deddfwriaeth a gyflwynwyd i'r Cynulliad yn bennaf gan Aelodau Cynulliad unigol, pwyllgorau a Chomisiwn y Cynulliad a chyflwyno adroddiad ar y deddfwriaeth honno. Mae'r Pwyllgor hefyd yn gallu ystyried deddfwriaeth y llywodraethi, fel y bo'n briodol, a chyflwyno adroddiad arni.

Pwerau

Sefydlwyd y Pwyllgor ar 26 Tachwedd 2008 fel un o bwyllgorau deddfwriaeth y Cynulliad. Mae ei bwerau wedi'u nodi yn Rheolau Sefydlog Cynulliad Cenedlaethol Cymru, yn arbennig Rheolau Sefydlog 10, 22 a 23. Mae'r rhain ar gael yn www.cynulliadcymru.org

Aelodau'r Pwyllgor

<i>Aelod Pwyllgor</i>	<i>Plaid</i>	<i>Etholaeth neu Ranbarth</i>
Rosemary Butler (Cadeirydd)	Llafur	Gorllewin Casnewydd
Eleanor Burnham	Democratiaid Rhyddfrydol Cymru	Gogledd Cymru
Andrew Davies*	Llafur	Gorllewin Abertawe
Chris Franks	Plaid Cymru	Canol De Cymru
Val Lloyd	Llafur	Dwyrain Abertawe
Nick Ramsay	Ceidwadwyr Cymreig	Mynwy

* Andrew Davies AC oedd y dirprwy parhaol ar ran Ann Jones AC dros gyfnod craffu'r Pwyllgor ar Orchymyn arfaethedig Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Cymhwysedd Deddfwriaethol) (Iechyd a Gwasanaethau Iechyd) 2011.

Cynnwys

Argymhellion y Pwyllgor	5
1. Cyflwyniad	6
Cefndir	6
Cwmpas Gwaith Craffu'r Pwyllgor.....	6
2. Egwyddor y Gorchymyn arfaethedig	8
Cefndir	8
Memorandwm Esboniadol	9
Tystiolaeth gan Ymgynghoreion.....	10
Tystiolaeth gan y Gweinidog dros lechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol	17
Ein safbwynt	22
3. Cwmpas y Gorchymyn arfaethedig	24
Tystiolaeth gan ymgynghoreion - sylwadau cyffredinol	24
Tystiolaeth gan ymgynghoreion - ystyr "neu fath arall o awdurdodiad"	24
Tystiolaeth gan ymgynghoreion - ystyr "deunydd perthnasol"	24
Tystiolaeth gan ymgynghoreion - cymhwyso'r Gorchymyn arfaethedig i blant	25
Tystiolaeth gan ymgynghoreion - y defnydd o organau ar gyfer ymchwil.....	25
Tystiolaeth gan ymgynghoreion - gwaed a meinweoedd llinyn y bogail	26
Tystiolaeth gan y Gweinidog dros lechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol	26
Ein safbwynt	28
Tystion	30
Rhestr o'r dystiolaeth ysgrifenedig	31

Argymhellion y Pwyllgor

Mae argymhellion y Pwyllgor i Lywodraeth Cymru wedi'u rhestru isod, yn y drefn yr ymddangosant yn yr Adroddiad hwn. Cyfeiriwch at y paragraffau perthnasol yn yr adroddiad i weld y dystiolaeth a'r casgliadau sy'n cefnogi'r argymhellion:

- Rydym yn cytuno mewn egwyddor y dylai'r Cynulliad Cenedlaethol gael cymhwysedd deddfwriaethol yn y meysydd a nodir yn y Gorchymyn arfaethedig.
- Rydym yn argymhell bod y Gweinidog yn datblygu rhaglen addysg gyhoeddus fel rhan o'r gwaith o ddatblygu'r ddeddfwriaeth a fydd yn deillio o'r Gorchymyn arfaethedig hwn.
- Rydym yn argymhell bod y Gweinidog yn ystyried a ddylid dileu'r term 'neu fath arall o awdurdodiad' neu roi geiriad arall yn ei le sy'n disgrifio'n fwy eglur y pwerau y mae Llywodraeth Cymru yn eu ceisio.
- Rydym yn fodlon y dylai'r Gorchymyn arfaethedig fod yn gymwys i bersonau dros 18 oed a hŷn yn unig ac, o'r herwydd, rydym yn fodlon â'r diffiniad o 'oedolyn marw' a ddefnyddir yn y Gorchymyn arfaethedig.
- Rydym yn fodlon â'r diffiniad o 'ddeunydd perthnasol' a ddefnyddir yn y Gorchymyn arfaethedig.
- Rydym yn fodlon â'r diffiniad o 'ddeunydd perthnasol' a ddefnyddir yn y Gorchymyn arfaethedig.

1. Cyflwyniad

Cefndir

1. Ar 10 Ionawr 2011, gosododd y Gweinidog dros Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ("y Gweinidog") *Orchymyn arfaethedig Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Cymhwysedd Deddfwriaethol) (Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol) 2011*¹ ("y Gorchymyn arfaethedig") a Memorandwm Esboniadol², yn unol â Rheolau Sefydlog 22.13 a 22.14. Gwnaeth y Gweinidog ddatganiad yn y Cyfarfod Llawn ynglŷn â'r Gorchymyn arfaethedig ar 12 Ionawr 2011.³
2. Ar 7 Rhagfyr 2010, cytunodd y Pwyllgor Busnes i gyfeirio'r Gorchymyn arfaethedig i Bwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1 ei ystyried yn fanwl. Cytunodd, yn sgil hynny, ar ddyddiad terfynol ar gyfer cyflwyno'r adroddiad, sef 4 Chwefror 2011.⁴

Cwmpas Gwaith Craffu'r Pwyllgor

3. Cytunodd y Pwyllgor ar gwmpas ei waith craffu y tu allan i'r Pwyllgor ar 12 Ionawr 2011, fel y nodir isod:
  - (i) ystyried egwyddorion cyffredinol y Gorchymyn arfaethedig ac a ddylai cymhwysedd deddfwriaethol yn y meysydd a nodir o dan Fater 9.3 gael eu rhoi i'r Cynulliad; ac
  - (ii) ystyried a yw amodau'r Gorchymyn arfaethedig wedi cael eu diffinio'n rhy eang neu'n rhy gul.
4. Cyhoeddwyd galwad gyffredinol gennym am dystiolaeth ar ffurf arolwg ar-lein a gwahoddwyd sefydliadau sydd â diddordeb yn y maes i gyflwyno tystiolaeth ysgrifenedig er mwyn cynorthwyo ein gwaith. Mae cwestiynau'r arolwg a rhestr o ymatebion yr ymgynghoriad i'w gweld ar ddiwedd yr adroddiad hwn.
5. Hoffem gofnodi ein diolch i bawb a roddodd eu hamser i ymateb i'n hymgynghoriad, yn enwedig o gofio mai amser cyfyngedig oedd modd i ni ei roi ar gyfer cyflwyno sylwadau, o ystyried yr amserlen dynn ar gyfer cyflwyno ein hadroddiad.

---

¹ <http://www.cynulliadcymru.org/lco-ld8348-e.pdf>

² <http://www.cynulliadcymru.org/lco-ld8348em-e.pdf>

³ [Y Cofnod, 12 Ionawr 2011](#)

⁴ Y Pwyllgor Busnes, 11 Ionawr 2011

6. Cafwyd tystiolaeth lafar gan y Gweinidog dros lechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol yn ein cyfarfod ar 20 Ionawr 2011.
7. O dan Reol Sefydlog 22.21, wrth baratoi ein hadroddiad, rhaid i ni, cyn belled ag sy'n ymarferol resymol, ystyried unrhyw argymhellion a wnaed ynglŷn â'r Gorchymyn arfaethedig gan:
  - (i) unrhyw bwyllgor arall o Gynulliad Cenedlaethol Cymru; ac
  - (ii) unrhyw bwyllgorau yn Nhŷ'r Cyffredin, Tŷ'r Arglwyddi neu unrhyw un o gydbwyllgorau'r ddau Dŷ.
8. Ni wnaed unrhyw argymhellion o'r fath mewn perthynas â'r Gorchymyn arfaethedig.
9. Mae'r adroddiad canlynol yn amlinellu'r casgliadau y daethom iddynt yn seiliedig ar y dystiolaeth a gafwyd yn ystod ein gwaith.

2. Egwyddor y Gorchymyn arfaethedig

Cefndir

10. Diben y Gorchymyn arfaethedig yw diwygio Rhan 1 o Atodlen 5 i *Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006* ("Deddf 2006") i roi cymhwysedd deddfwriaethol i'r Cynulliad Cenedlaethol drwy fewnosod Mater newydd, Mater 9.3, ym Maes 9 (iechyd a gwasanaethau ieched).

11. Bydd rhoi cymhwysedd deddfwriaethol i'r Cynulliad Cenedlaethol drwy'r Gorchymyn arfaethedig yn galluogi Llywodraeth Cynulliad Cymru ("Llywodraeth Cymru"), pwyllgorau'r Cynulliad neu Aelodau Cynulliad unigol i gyflwyno cynigion ar gyfer deddfu, ar ffurf Mesurau Cynulliad, o fewn cwmpas Mater 9.3.

12. Nodir Mater 9.3 isod:

Mater 9.3

Cydsyniad neu awdurdod arall i'r gweithgareddau canlynol at y diben o drawsblanni i gorff dynol -

(a) storio a defnyddio corff oedolyn marw;

(b) tynnu, storio a defnyddio unrhyw ddeunydd perthnasol sy'n cyfansoddi corff o'r fath neu sy'n gynwysedig ynddo.

Nid yw'r mater hwn yn ymestyn hyd at gydsynio i, neu awdurdodi rywfodd arall, unrhyw un o'r gweithgareddau a bennir ym mharagraffau (a) a (b) o dan yr amgylchiadau canlynol heb gydsyniad crwner.

Yr amgylchiadau yw'r rhai hynny lle mae person sy'n cyflawni unrhyw un o'r gweithgareddau y cyfeirir atynt ym mharagraffau (a) a (b) yn gwybod, neu os oes ganddo reswm i gredu, bod angen, neu y gallai fod angen corff y person marw, neu ddeunydd perthnasol a ddaeth o gorff y person marw, at ddibenion swyddogaethau crwner.

Yn y mater hwn —

mae "oedolyn marw" yn golygu person marw a oedd wedi cyrraedd 18 oed cyn ei farwolaeth;

mae "deunydd perthnasol" yn golygu deunydd a gyfansoddir o gelloedd dynol, ac eithrio gametau, embryonau, gwallt ac ewinedd.

Memorandwm Esboniadol

13. Yn y Memorandwm Esboniadol sy'n dod gyda'r Gorchymyn arfaethedig, mae Llywodraeth Cymru'n datgan:

“Byddai'r cymhwysedd deddfwriaethol hwn yn caniatáu datblygu deddfwriaeth a fyddai'n gyrru yn ei flaen bolisi Llywodraeth Cynulliad Cymru o gynyddu'r nifer o organau a meinweoedd a fydd ar gael i'w rhoi, ac yn benodol, cyflwyno system ymeithrio "feddal". Yr hyn a olygwn wrth system ymeithrio "feddal" yw y câi meddygon dynnu organau o bob oedolyn sy'n byw ac yn marw yng Nghymru pan fo'r gyfraith yn gymwys iddo, oni fydd y person wedi cofrestru i ymeithrio; ond byddai meddygon yn mabwysiadu'r arfer da o ofyn i'r perthnasau gydsynio ar adeg y farwolaeth. Bydd angen pennu'n eglur, mewn deddfwriaeth o'r fath, y personau y bydd y deddfwriaeth yn gymwys iddynt.”⁵

14. Mae Llywodraeth Cymru hefyd yn nodi y byddai cyflwyno system o ddewis ymeithrio o roi organau yn gymwys i'r rheini "sy'n byw ac yn marw yng Nghymru"⁶ yn ogystal â pharhau â'r "system bresennol o ddewis ymuno, a weithredir ledled y DU".⁷

15. Mae Llywodraeth Cymru hefyd yn egluro ei bod am gynyddu nifer y rhoddwyr organau a meinweoedd yng Nghymru er mwyn "gwella iechyd ac ansawdd bywyd dinasyddion".⁸ Mae'n rhestru'r rhesymau⁹ dros gyflwyno system "feddal" o ymeithrio o roi organau fel a ganlyn:

- Mae astudiaethau'n dangos bod mwyafrif o'r bobl yn dweud y byddent yn fodlon rhoi eu horganau at ddibenion trawsblannu, ond tua chwarter y boblogaeth yn unig sydd â'u henwau yng Nghofrestr Rhoi Organau y GIG [*yn y DU*]

---

⁵ Memorandwm Esboniadol, paragraff 31

⁶ Memorandwm Esboniadol, paragraff 9

⁷ *ibid*

⁸ Memorandwm Esboniadol, paragraff 6

⁹ Mae Llywodraeth Cymru'n egluro mai Cymdeithas Feddygol Prydain a Luniodd y rhestr yn wreiddiol, ond ei bod yn cymeradwyo'r rhestr.

- O ystyried bod mwyafrif o'r bobl yn dweud y byddent yn fodlon rhoi, mae rhagdybio cydsyniad yn hytrach na rhagdybio gwrthwynebiad yn fwy tebygol o sicrhau'r nod o barchu dymuniad y person ymadawedig.
- Yn wahanol i'r system gyfredol, byddai mecanwaith eglur ar gyfer amddiffyn dymuniadau'r rhai nad ydynt yn dymuno bod yn rhoddwyr.
- Er y byddid yn parhau i ymgynghori â pherthnasau, caent eu rhyddhau o'r baich o wneud penderfyniad yn absenoldeb unrhyw dystiolaeth o ddymuniadau'r ymadawedig.
- Byddai newid i gyfeiriad rhagdybio cysyniad yn ysgogi mwy o drafod o fewn teuluoedd ynghylch rhoi organau.
- Gyda newid o'r fath, byddai rhoi organau yn dod yn amgylchiad diofyn. Byddai hynny'n cynrychioli agwedd fwy cadarnhaol tuag at roi organau, ac yn ddatblygiad i'w gymeradwyo.
- Er cydnabod mor anodd yw casglu data ystyrion ynglŷn â chydsyniad tybiedig mewn gwledydd eraill, mae'r BMA o'r farn y byddai newid i ragdybio cydsyniad, fel un rhan o strategaeth ehangach, yn debygol o gael effaith fuddiol ar y cyfraddau rhoi.¹⁰

16. Mae'r Memorandwm Esboniadol yn cyfeirio hefyd at waith y Tasglu Rhoi Organau¹¹; adroddiad 2008 ymchwiliad Pwyllgor Iechyd, Lles a Llywodraeth Leol y Cynulliad Cenedlaethol i ganiatâd tybiedig i roi organau¹² a thrafodaeth gyhoeddus ar gydsyniad tybiedig, a gychwynwyd gan Lywodraeth Cymru.¹³

Tystiolaeth gan Ymgynghoreion

17. Derbyniwyd 80 o ymatebion i arolwg ein hymgynghoriad ac o'r rhain, roedd 64 y cant o blaid y Gorchymyn arfaethedig, a 36 yn erbyn.

¹⁰ Memorandwm Esboniadol, paragraff 21

¹¹ Tasglu'r DU gyfan a sefydlwyd yn 2006 gyda'r nod o hybu rhoi organau. Gwefan (archif): http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/+/www.dh.gov.uk/en/Healthcare/Secondarycare/Transplantation/Organdonation/DH_081593

¹² Cynulliad Cenedlaethol Cymru, y Pwyllgor Iechyd, Lles a Llywodraeth Leol. *Ymchwiliad i Ganiatâd Tybiedig i Roi Organau*, Gorffennaf 2008

¹³ Cynhwysir adroddiad ar ganlyniad y ddatl hon yn y ddogfen ymgynghorol ganlynol: Llywodraeth Cymru, *Opsiynau ar gyfer newid y system rhoi organau yng Nghymru*, Mai 2009

18. Teimlai llawer o'r bobl a oedd o blaid y Gorchymyn y byddai'n cynyddu nifer yr organau a fyddai ar gael i'w rhoi ac yn achub bywydau. Dywedodd Diabetes UK Cymru:

“The need for new organs is vital for a number of conditions and the proposed 'opt out' system would be a great advance for the number of people for whom a new organ could literally be a matter of life and death.”¹⁴

19. Wrth gefnogi'r ddeddfwriaeth arfaethedig, dywedodd aelod o'r cyhoedd:

“The ethical concerns which have been raised are valid in many ways, but weighed against the overwhelming evidence that the measure could increase the number of organs available for transplant, thereby saving lives, one must favour changing the system in the way the Health Minister is suggesting”¹⁵

20. Wrth fynegi cefnogaeth i'r Gorchymyn arfaethedig, dywedodd Sefydliad Prydeinig y Galon Cymru:

“The BHF supports measures to improve the UK’s rate of organ donation. These measures include consistent national promotion coupled with a strong infrastructure of organ retrieval and professional training. Whilst such measures will go a long way to improving donor organ availability, we believe that a soft opt out system where close relatives retain the power of veto should underpin organ transplantation in Wales, and more broadly the UK as a whole. We believe the Assembly should be able therefore to legislate in this area, as detailed in the Order.”¹⁶

21. Dywedodd hefyd:

“The current system of organ donation does not adequately reflect the high levels of public support. This support for organ donation remains very high at around 90 per cent, yet the number of people signed up to the Organ Donor Register is

---

¹⁴ HHS41

¹⁵ HHS9

¹⁶ HHS66

just 28 per cent. This highlights the need for a system that better captures the intentions of the public. "¹⁷

22. Roedd ymgynghorion eraill yn rhannu'r farn hon. Teimlai un aelod o'r cyhoedd y byddai system o ddewis ymeithrio o roi yn golygu y byddai dymuniadau mwy o bobl yn cael eu gwireddu ac y byddai'n helpu i ddileu'r anghysondeb rhwng nifer y bobl sy'n dweud eu bod am roi organau a'r nifer a roddir mewn gwirionedd.¹⁸ Mynegwyd safbwyntiau tebyg gan aelod arall o'r cyhoedd:

"It clears up the grey area where people would be happy to donate, but have not got around to letting anyone know. That grey area could save hundreds of lives and bring an immeasurably better quality of life to so many people."¹⁹

23. Ychwanegodd:

"Sometimes, you have to make radical decisions that make a difference and without doubt, this is one of those times. "²⁰

24. Gwnaed y pwyntiau canlynol gan People Like Us Cymru:

"It has been widely accepted that the majority of people support the idea of organ donation but do not sign up to the register. A soft opt out system will make it easier for people to have their wishes followed after their death."²¹

25. Ychwanegodd People Like Us Cymru:

"People who are not willing to donate can register their wishes by opting out."²²

26. Roedd cyfrannwr dienw'n rhannu'r farn hon y dylai'r pwyslais fod ar ddewis ymeithrio o roi, yn hytrach na dewis rhoi:

"It seems stupid to me to have so many people losing their battle for life when organs would be available. People tend not to take the trouble to register to donate because they are busy doing other things or don't think about it. If someone has

---

¹⁷ HHS66

¹⁸ HHS17

¹⁹ HHS47

²⁰ HHS47

²¹ HHS57

²² HHS57

strong views against donation they will make sure that they opt out.”²³

27. Awgrymodd aelod o'r cyhoedd na fyddai dibynnu ar gofrestr rhoddwyr yn arwain at gynyddu nifer yr organau sydd ar gael i'w trawsblannu.²⁴ Teimlai:

“Organ Donor Register promotion creates awareness but does not solve the problem, increasing the number of people on the Organ Donor Register alone is not enough.”²⁵

28. Teimlai ymgylgoreion eraill y byddai cael pwerau a'r defnydd o system “feddal” o ddewis ymeithrio o roi yn gosod cynsaill i weddill y DU ei ddilyn²⁶, tra teimlai eraill y dylid cyflwyno system o ganiatâd tybiedig yng Nghymru am ei fod yn gweithio'n dda mewn gwledydd eraill yn yr Undeb Ewropeaidd.²⁷

29. Fodd bynnag, fel y nodwyd uchod, roedd lleiafrif sylweddol o bobl yn gwrthwynebu bod y Cynulliad Cenedlaethol yn cael pwerau i ddefnyddio system feddal o ddewis ymeithrio o roi.

30. Teimlai nifer o ymgylgoreion y byddai cyflwyno system o ganiatâd tybiedig yn diddymu hawliau dinasyddion ar draul y wladwriaeth ac y byddai system o'r fath yn cyfyngu ar hawliau'r unigolyn. Teimlai cyfrannwr dienw:

“... the proposal for a 'soft opt out' goes too far in assuming that anyone has a right to the body parts of another human being. Our bodies are our own and not the possession of a state to use as it sees fit; this is an unacceptably intrusive proposal on the rights of the individual. If people wish to donate it is their gift and their gift alone. ... If the state wishes to assist in increasing the level of donations then the state has to be more persuasive in achieving increased levels of voluntary donation. I am sympathetic to the needs of those awaiting transplants and some situations can be very difficult but transplantation is an opportunity not a right.”²⁸

---

²³ HHS3

²⁴ HHS67

²⁵ HHS67

²⁶ HHS27, HHS28, HHS48, HHS53, HHS65, HHS79

²⁷ HHS22, HHS48, HHS67

²⁸ HHS5

31. Soniodd cyfrannwr dienw arall am ei bryder ynglŷn â'r posibilrwydd o droseddu yn erbyn hawliau dynol unigolion a mynegodd anfodlonrwydd hefyd ynghylch y meddylfryd sy'n sail i ganiatâd tybiedig:

"I am uncomfortable with the concept that you can assume that ... absence of disagreeing with something implies implicit agreement."²⁹

32. Teimlai aelod o'r cyhoedd y byddai:

"To force through an opt-out system as proposed would at a stroke remove this profound compact between citizen and state and effectively leave the state as "owning every person's organs", which are "loaned out" for the duration of life and then returned on death."³⁰

33. Ychwanegodd:

"Clearly, there is a concern about the low rate of donation and there are many people waiting for an appropriate organ, so the best way is to be more creative and pro-active in how the national agencies encourage citizens to make this important gift for another."³¹

a hyrwyddodd rinweddau'r system bresennol o ddewis rhoi:

"The current opt-in system respects the citizen's right to decide to act altruistically by pledging their organs following death for possible use by an anonymous donee. Such a system operates in Ireland which has one of the best rates of donation in the world and where there is a "high-trust" environment, facilitating a greater willingness of citizens to donate."³²

34. Hefyd, mynegodd ymgynghoreion eraill gefnogaeth i'r system bresennol o ddewis rhoi. Dywedodd aelod arall o'r cyhoedd:

"Organ donation is a sensitive issue for many people in many ways and ... there is nothing wrong with the present method of people wishing to donate organs if they so wish. To make

---

²⁹ HHS6

³⁰ HHS56

³¹ HHS56

³² HHS56

people state if they do not want to donate is fundamentally wrong, in some way it is shaming people to do something they do not want to do for whatever reason. People should be allowed to make their own decision on this sensitive issue, if people wish to donate then register in the normal way, if people do not wish to donate then do not register... “³³

35. Holodd Cymdeithas Trawsblaniadau Prydain a yw system o ganiatâd tybiedig yn golygu bod cydsyniad wedi’i roi mewn gwirionedd.³⁴ Ychwanegodd:

“For those who decide to opt-out [it] is clear that they are making a positive decision not to consent, but for the majority it is assuming or presuming they consent, when in reality many will not make a conscious decision to do so.”³⁵

36. Hefyd, teimlai Cymdeithas Trawsblaniadau Prydain:

“It would be better to defer any decision until 2013 as recommended in the second Organ Donation Taskforce report (The potential impact of an opt-out system for organ donation in the UK), by which time the full impact of the recommendations from first report of the ODTF will be known.”³⁶

37. Mynegodd Donor Family Network gefnogaeth i argymhelliad y Tasglu Rhoi Organau na ddylid bwrw ymlaen â newid i system o ganiatâd tybiedig yn y DU a chredai y gellid cynyddu nifer y trawsblaniadau sy'n digwydd o fewn y system bresennol pe bai argymhellion adroddiad llawn y tasglu yn cael eu rhoi ar waith.³⁷

38. Teimlai nifer o ymgylgoreion a wrthwynebai'r Gorchymyn arfaethedig y dylid gwneud penderfyniadau ar lefel y DU³⁸ ac y byddai cael gwahanol arferion rhwng Cymru a gweddill y DU o ran rhoi organau yn arwain at ddryswch.³⁹ Ar y pwynt olaf, ac mewn perthynas â'r ffaith na fyddai'r system arfaethedig ond yn gymwys i bobl sy'n byw

---

³³ HHS38

³⁴ HHS50

³⁵ HHS50

³⁶ HHS50

³⁷ HHS58

³⁸ HHS15, HHS33, HHS34, HHS36, HHS46, HHS56, HHS77

³⁹ HHS14, HHS50, HHS52, HHS78

ac yn marw yng Nghymru, dywedodd yr Awdurdod Meinweoedd Dynol⁴⁰:

“Organ donation teams in Welsh hospitals will need to be trained on both systems and able to identify which group a deceased, or soon to be deceased, person is in. There is a risk that introducing complexity, and potentially confusion, to a clear statutory system could diminish people’s confidence in organ donation and consent more widely.”⁴¹

39. Wrth ystyried dymuniad Llywodraeth Cymru i weld cynnydd yn nifer y rhoddwyr organau a meinweoedd er mwyn gwella iechyd ac ansawdd bywyd dinasyddion, dywedodd yr Awdurdod Meinweoedd Dynol nad oes unrhyw dystiolaeth wedi'i rhoi i brofi'r ffaith y byddai system “feddal” o ymeithrio o roi yn gwneud hyn⁴² ac ychwanegodd:

“If there is to be a move away from the current position of an opt-in system under the Human Tissue Act, with the associated protections given to the individual’s wishes and consistency in consent requirements, it should have a solid evidence base.”⁴³

40. Un o'r themâu a gododd o'r dystiolaeth a gafwyd oedd y pwyslais a osodwyd ar yr angen am wybodaeth gyhoeddus ac addysgu gwell. Tanlinellwyd pwysigrwydd y mater hwn gan y rhai a oedd o blaid y Gorchymyn arfaethedig yn ogystal â'r rhai a oedd yn ei erbyn.

41. Wrth gefnogi'r Gorchymyn arfaethedig, dywedodd SNAP Cymru:

“We understand this to be a very difficult order and strongly recommend high publicity for the opt out opportunity. This publicity should be on going to protect people’s rights in decision making.”⁴⁴

42. Dywedodd aelod o'r cyhoedd:

“It has always been recognised that should the Assembly receive a[n] LCO ... a lot more work will need to be done to

---

⁴⁰ Cafodd ymateb yr Awdurdod Meinweoedd Dynol ei ddarparu fel ystyriaeth gychwynnol o ystyried y cyfnod ymgynghori byr ac ni fynegodd yr Awdurdod farn o ran a oedd yn cefnogi'r Gorchymyn arfaethedig ai peidio.

⁴¹ HHS69

⁴² HHS69

⁴³ HHS69

⁴⁴ HHS30

inform and educate the people of Wales in all matters of the proposed change, especially giv[ing] advice and guidance to those people who wish to opt out. In addition, a lot of consideration and deliberation will be needed as to how such a law will work in practi[c]e.”⁴⁵

43. Teimlai Pwyllgor Rhoi Organau Bwrdd Iechyd Hywel Dda y byddai cyflwyno deddfwriaeth ynddo'i hun yn codi proffil rhoi organau:

“The legislation change will certainly generate much needed publicity and debate about organ donation, get families talking about the subject so that they know what each other might want.”⁴⁶

44. O blith y rhai a wrthwynebai'r Gorchymyn arfaethedig, daeth galwad gan aelod o'r cyhoedd i wneud mwy i annog pobl i ddewis rhoi organau o fewn y system bresennol:

“... matters of such ethical sensitivity require better public education and information to enable better informed personal decisions to be made about opting into the donation process.”⁴⁷

45. Galwodd aelod arall o'r cyhoedd a wrthwynebai'r Gorchymyn arfaethedig am gynnwys materion yn ymwneud â rhoi organau yn rhan o'r agenda addysg iechyd ehangach:

“... this is a very emotive subject, and should be brought into general health education, to encourage people to make informed decisions...”⁴⁸

Tystiolaeth gan y Gweinidog dros Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol

46. Eglurodd y Gweinidog beth oedd diben y Gorchymyn arfaethedig:

“The outcome that we are looking for is an increase in the number of organs for donation, and more people receiving organ transplants. We recognise that it will benefit some Welsh patients, but it will benefit patients throughout the United

---

⁴⁵ HHS22

⁴⁶ HHS64

⁴⁷ HHS14

⁴⁸ HHS13

Kingdom. I hope that, if this practice comes in in Wales, others will seek to do the same elsewhere, in order to increase the number of organs that are available for transplant ... We are not doing it to be different; we are doing it for the right reason, which is to increase the number of organs that are available.⁴⁹

47. Dywedodd hefyd:

“If you speak to individuals and look at public opinion, everyone says that they think that donation is a good thing. However, when you then look at the number of people who donate, only about a quarter of people actually register. So, for me, it was an issue of ensuring that what people really feel becomes a reality.”⁵⁰

48. Hefyd, eglurodd y Gweinidog fod cael pwerau deddfwriaethol yn rhan o "broses ddeublyg", sydd hyd yn hyn wedi cynnwys codi ymwybyddiaeth y cyhoedd ac edrych ar seilwaith iechyd.⁵¹ Yn arbennig, nododd:

“... in the discussions that we have had, particularly with the British Medical Association and the voluntary sector, we have been told that there is one more thing to do and that is to have legislation within this area.”⁵²

49. Roedd Cyfarwyddwr Meddygol GIG Cymru, a ddaeth i'r cyfarfod gyda'r Gweinidog, hefyd yn pwysleisio mai rhan o gyfres o fesurau i gynyddu nifer y rhoddwyr organau yw'r deddfwriaeth arfaethedig:

“The key issue at stake is the massive impact on survival and quality of life that transplant surgery can bring for so many patients. Clearly, to enable a full programme of transplant surgery and to avoid people waiting inordinately long times and even dying on transplant waiting lists, one needs to increase the rate of organ donation. This is all about increasing the rate of organ donation. It is about seeking to change to a system of presumed consent as part of a wide range of other measures

---

⁴⁹ Y Cofnod, paragraff 78, 20 Ionawr 2011, Rwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

⁵⁰ Y Cofnod, paragraff 8, 20 Ionawr 2011, Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

⁵¹ Y Cofnod, paragraff 11, 20 Ionawr 2011, Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

⁵² Y Cofnod, paragraff 11, 20 Ionawr 2011, Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

and issues, all designed to increase the rate of availability of organs for transplant surgery.”⁵³

50. Hefyd, er y cynnydd a fu yn nifer y rhai a gofrestrodd i roi organau, eglurodd y Cyfarwyddwr Meddygol:

“... there still remains a persistent disparity between the registered organ donors and the need for transplants. That is the problem. In Wales, we have nearly 300 people awaiting transplants at present. We undertook only 160 transplants last year, and 37 people died on the transplant waiting list last year. So, there is a gap that needs to be filled.”⁵⁴

51. Eglurodd hefyd sut y byddai'r ddeddfwriaeth arfaethedig yn cynyddu cyfraddau rhoi organau yn y pen draw:

“We would expect the change to raise public awareness and enable a cultural change, so that, for society in Wales, the default position would be that you are an organ donor. At present, because only 30 per cent of people are registered and 70 per cent are not, when we approach the families, the default position, namely that you are out, is reflected, and around 40 per cent of those families say ‘no’. With presumed consent, we would hope, given the survey results that indicate that perhaps 90 per cent of people would be in, that that would be the default position. We would expect that families, who would still have a say in the matter, would tend to defer to that default position. So, there would be those two things: the increase in the number of people who are, essentially, organ donors; and the cultural change regarding the default position, which will increase the rate of availability of organs.”⁵⁵

52. Hefyd, eglurodd y Gweinidog a'r Cyfarwyddwr Meddygol sut y byddai'r system a argymhellir ar gyfer Cymru yn gweithredu ochr yn ochr â system bresennol y DU o roi organau. Dywedodd:

“We do not think that there will be any difficulty at all. We will have our system in Wales and ... we will be a part of the wider

---

⁵³ Y Cofnod, paragraff 9, 29 Ionawr 2011, Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

⁵⁴ Y Cofnod, paragraff 75, 20 Ionawr 2011, Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

⁵⁵ Y Cofnod, paragraff 79, 20 Ionawr 2011, Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

UK system and, of course, there are other issues within Europe. We do not see this being a problem at all.”⁵⁶

53. Eglurodd mai dim ond i oedolion sy'n byw ac yn marw yng Nghymru⁵⁷ y mae'r deddfwriaeth yn gymwys a nododd y byddai organau'n dod ar gael wedyn i unrhyw un yn y DU ac o dan y cytundebau presennol, i wladolion Ewropeaidd.⁵⁸ Wrth egluro'r safbwynt hwn, nododd:

“Wales as a nation is being altruistic in what it wants to undertake, because these organs cannot be guaranteed to people in Wales. They will form part and parcel of the national list for the appropriate matches to be made.”⁵⁹

54. Dywedodd y Cyfarwyddwr Meddygol:

“Without being able to speculate about the operational details of this system, we would hope that what we propose in Wales will support the systems that exist in England.”⁶⁰

55. Aeth ymlaen i ddweud:

“We respect entirely the organ donation register, and we would seek to strengthen that. The proposal also does not make any difference to the way in which organs are allocated to recipients. This proposed legislation should strengthen the all-UK arrangements.”⁶¹

56. Wrth ei holi am argymhelliad a wnaed yn adroddiad 2008 Pwyllgor Iechyd, Lles a Llywodraeth Leol y Cynulliad Cenedlaethol (na ddylid ceisio pwerau i gyflwyno caniatâd tybiedig ar y cam hwnnw) dywedodd y Gweinidog:

“Even though I respect the committee’s report and all of the background work involved, I still feel, on behalf of the Government, that it was right to legislate to increase the numbers of organs that are available for transplant.”⁶²

57. Nododd hefyd:

---

⁵⁶ Y Cofnod, paragraff 26, 20 Ionawr 2011, Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

⁵⁷ Y Cofnod, paragraff 22, 20 Ionawr 2011, Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

⁵⁸ Y Cofnod, paragraff 18, 20 Ionawr 2011, Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

⁵⁹ Y Cofnod, paragraff 20, 20 Ionawr 2011, Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

⁶⁰ Y Cofnod, paragraff 27, 20 Ionawr 2011, Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

⁶¹ Y Cofnod, paragraff 52, 20 Ionawr 2011, Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

⁶² Y Cofnod, paragraff 16, 20 Ionawr 2011, Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

“... when the committee reported, it did look at the wider issues of what you need to do to encourage organ donation. It was also looking at the system, and we have made improvements in the system.”⁶³

58. Nododd y Gweinidog hefyd ei bod yn fodlon bod y pwerau a oedd yn cael eu ceisio drwy gyfrwng y Gorchymyn arfaethedig yn ymwneud â maes yn Atodlen 5 i *Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006*.⁶⁴

59. Pwysleisiodd y Gweinidog hefyd:

“The LCO is the start of the process rather than its end, and in terms of developing the future Measure, some of the questions that have already come from committee colleagues indicate the wide range of issues that we will have to engage with the public on. There will be an opportunity to do that if and when the proposed LCO goes through.”⁶⁵

60. Ychwanegodd y Gweinidog:

“If we are successful with the proposed LCO, we will consult further on the format and shape of the proposed Measure, and we will be getting various groups together to discuss the issues.”⁶⁶

61. Hefyd, roedd y Gweinidog yn cydnabod yr angen am waith pellach ar sut roedd systemau Cymru a'r DU yn rhyngweithio cyn cyflwyno unrhyw Fesur arfaethedig yn y dyfodol.⁶⁷ Dywedodd:

“... my wish is that there would be discussions on a Measure about all of these issues prior to anything being subject to legislation by the National Assembly for Wales.”⁶⁸

62. Tanlinellodd y Cyfarwyddwr Meddygol bwysigrwydd yr angen am well ymwybyddiaeth ymhlith y cyhoedd a theimlai y byddai cyflwyno'r ddeddfwriaeth hon yn arwain at hynny. Dywedodd:

“We do recognise that there is a need to raise public awareness to encourage conversations about organ donation as a healthy,

---

⁶³ Y Cofnod, paragraff 12, 20 Ionawr 2011, Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

⁶⁴ Y Cofnod, paragraffau 89-90, 20 Ionawr 2011, Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

⁶⁵ Y Cofnod, paragraff 56, 20 Ionawr 2011, Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

⁶⁶ Y Cofnod, paragraff 85, 20 Ionawr 2011, Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

⁶⁷ Y Cofnod, paragraff 22, 20 Ionawr 2011, Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

⁶⁸ Y Cofnod, paragraff 22, 20 Ionawr 2011, Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

normal part of the process of death, and one that can actually bring comfort to families. We think that introducing this sort of change will actually raise public awareness considerably of the issues.”⁶⁹

63. Ychwanegodd:

“There will be a need for a prolonged public awareness campaign, probably over two years, to ensure that people are aware of the choices available to them.”⁷⁰

Ein safbwynt

64. Rydym wedi nodi safbwyntiau'r Gweinidog a'r sefydliadau a'r unigolion a ymatebodd i'n harolwg ymgynghorol ar-lein.

65. Er bod mwyafrif yr ymgynghoreion o blaid cael pwerau i'r Cynulliad Cenedlaethol ddeddfu yn y maes hwn, nodir bod cyfran sylweddol yn erbyn.

66. Yn arbennig, nodir safbwyntiau ymgynghoreion a fynegodd bryderon y dylai penderfyniadau sy'n ymwneud â rhoi organau gael eu gwneud ar lefel y DU ac y byddai cael arfer gwahanol rhwng Cymru a gweddill y DU yn arwain at ddryswch. Nid ydym yn rhannu'r pryderon hyn. Nodir y byddai cyflwyno system “feddal” o ddewis ymeithrio o roi yn mynd law yn llaw â'r system bresennol o roi organau ac y dylai'r system a argymhellir, ym marn y Gweinidog a Chyfarwyddwr Meddygol GIG Cymru, gefnogi a chryfhau trefniadau presennol y DU. Wrth gyrraedd y safbwynt hwn, rydym yn cydnabod y bydd angen ystyried yn ofalus y manylion ynglŷn â sut y bydd hyn yn gweithio'n ymarferol, ac o'r herwydd, croesawn ymrwymiad y Gweinidog i ymgynghori'n llawn cyn cyflwyno'r Mesur arfaethedig.

67. Rydym wedi ystyried dau o argymhellion adroddiad 2008 y Pwyllgor Iechyd, Lles a Llywodraeth Leol ynglŷn â chaniatâd tybiedig ar gyfer rhoi organau, a oedd yn argymhell na ddylai'r Cynulliad Cenedlaethol gael pwerau deddfu yn y maes hwn ar y pryd ac y dylai unrhyw system o ganiatâd tybiedig yn y dyfodol a gyflwynid trwy ddeddfwriaeth, fod yn system "feddal".

---

⁶⁹ Y Cofnod, paragraff 69, 20 Ionawr 2011, Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

⁷⁰ Y Cofnod, paragraff 71, 20 Ionawr 2011, Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

68. Nodir tystiolaeth y Gweinidog bod Llywodraeth Cymru wedi ceisio codi ymwybyddiaeth y cyhoedd ynghylch rhoi organau ers cyhoeddi'r adroddiad hwnnw ac wedi ceisio datblygu'r seilwaith iechyd perthnasol. Yng ngoleuni hyn, ac o ystyried bod dwy flynedd a rhagor wedi mynd heibio ers cyhoeddi adroddiad y Pwyllgor Iechyd, Lles a Llywodraeth Leol, credwn ei bod yn adeg briodol i gael y pwerau a gynhwysir yn y Gorchymyn arfaethedig, yn enwedig o gofio'r ystyriaethau hirfaith a allai fod eu hangen i lunio Mesur arfaethedig priodol.

69. **Felly, rydym yn cytuno mewn egwyddor y dylai'r Cynulliad Cenedlaethol gael cymhwysedd deddfwriaethol yn y meysydd a nodir yn y Gorchymyn arfaethedig.**

70. Rydym yn cytuno â'r ymgynghoreion a dynnodd sylw at bwysigrwydd yr angen i barhau i addysgu a chodi ymwybyddiaeth y cyhoedd ynglŷn â'r materion sy'n cael sylw yn y Gorchymyn arfaethedig hwn. Mae hyn yn hanfodol o ystyried natur emosiynol a sensitif rhagdybio caniatâd i roi organau. **Felly, rydym yn argymhell bod y Gweinidog yn datblygu rhaglen addysg gyhoeddus fel rhan o'r gwaith o ddatblygu'r ddeddfwriaeth a fydd yn deillio o'r Gorchymyn arfaethedig hwn.** Dylai'r rhaglen hon fynd i'r afael â'r pryderon a godwyd gan nifer o ymgynghoreion ynglŷn â chyflwyno system "feddal" o ddewis ymeithrio o roi organau a chaniatâd tybiedig at ddibenion trawsblannu.

71. Nodir ein hystyriaeth o amodau Mater 9.3 ym Mhennod 3.

3. Cwmpas y Gorchymyn arfaethedig

Tystiolaeth gan ymgynghorwyr - sylwadau cyffredinol

72. Gwnaeth rhai o'r ymgynghorwyr sylwadau cyffredinol ynghlŷn â geiriad Mater 9.3.

73. Dywedodd y Donor Family Network:

"The wording is unclear and does not detail the consent issue particularly with respect to non-Welsh donors. It is also not clear that this would be a 'soft' option."⁷¹

74. Gofynnodd aelod o'r cyhoedd:

"Are the wishes of the next-of-kin considered relevant or proposed for inclusion in the Matter?"⁷²

Tystiolaeth gan ymgynghorwyr - ystyr "neu fath arall o awdurdodiad"

75. Nododd yr Awdurdod Meinweoedd Dynol ei fod yn ansicr ynghlŷn ag ystyr "neu fath arall o awdurdodiad":

"The proposed LCO seeks to make consent or any other authorisation a matter for the Welsh Assembly Government. There is no definition of "any other authorisation" given in either the Order itself or the memorandum which accompanies it. We assume that this is to allow the introduction of the soft opt-out system detailed, however it is important that the precise intention of this form of words is shared as a matter of priority, to ensure that pre-legislative scrutiny is as robust as possible."⁷³

Tystiolaeth gan ymgynghorwyr - ystyr "deunydd perthnasol"

76. Holodd rhai ymgynghorwyr ynghylch y defnydd o'r term "deunydd perthnasol". Yn arbennig, teimlai un aelod o'r cyhoedd:

"I would have thought it more satisfactory and clear for the organs proposed for transplantation to be contained in a definitive list (which could be subsequently amended if the

---

⁷¹ HHS58

⁷² HHS14

⁷³ HHS69

need arose) rather than the term 'relevant material' as used and subsequently defined.”⁷⁴

77. Dywedodd aelod arall o'r cyhoedd:

“... it would be more acceptable to the public if only parts/organs are specified [and] taken (at this stage), rather than a carte-blanche approach, where seemingly anything can be done/taken. 'Relevant material' may not be publicly acceptable...”⁷⁵

Tystiolaeth gan ymgynghoreion - cymhwyso'r Gorchymyn arfaethedig i blant

78. Holodd aelod o'r cyhoedd ynglŷn â chymhwyso'r Gorchymyn arfaethedig i blant:

“...the donation of organs from deceased children does not appear to be mentioned. This should be with the consent of the parents.”⁷⁶

79. Roedd aelod arall o'r cyhoedd yn gwrthwynebu cymhwyso'r Gorchymyn arfaethedig i gynnwys plant.⁷⁷

Tystiolaeth gan ymgynghoreion - y defnydd o organau ar gyfer ymchwil

80. Gwnaeth yr Awdurdod Meinweoedd Dynol y sylw canlynol:

“It should also be noted that at present when consent is sought for organ donation, it is normally also sought for research. As research would remain a Human Tissue Act regulated activity in Wales the family would be required to actively consent to this, potentially introducing confusion at an emotional time.”⁷⁸

81. Mewn tystiolaeth i gefnogi'r Gorchymyn arfaethedig, cyfeiriodd Clwb Cymorth Iechyd Pontypool Pacers hefyd at y defnydd o organau at ddibenion ymchwil meddygol.⁷⁹

---

⁷⁴ HHS14

⁷⁵ HHS65

⁷⁶ HHS12

⁷⁷ HHS18

⁷⁸ HHS69

⁷⁹ HHS43

Tystiolaeth gan ymgynghoreion - gwaed a meinweoedd llinyn y bogail

82. Awgrymodd Anthony Nolan y dylid diwygio'r Gorchymyn arfaethedig fel a ganlyn:

“... we are seeking amendments to the Legislative Competence Order that include umbilical cord blood and tissues as a separate class of tissues for which the Welsh Government may legislate to determine the consent for donation. Furthermore, Matter 9.3 should be amended to reflect that in the class of tissues in which umbilical cords would be included, the donors are by definition without capacity and powers should not be excluded on that basis.”⁸⁰

Tystiolaeth gan y Gweinidog dros lechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol

83. Byddai'r Gorchymyn arfaethedig yn rhoi cymhwysedd i'r Cynulliad Cenedlaethol ddeddfu mewn perthynas â “chaniatâd neu fath arall o awdurdodiad” i weithgareddau penodol at ddibenion trawsblannu. Pan ofynnwyd beth a olygir wrth “neu fath arall o awdurdodiad”, dywedodd cynghorydd cyfreithiol y Gweinidog i'r cymal gael ei ddewis:

“... because ‘consent’ alone might give the impression that we were referring only to positive consent. In a system of presumed consent, there may not actually have been a conscious consent or written consent, or any other kind of consent. ‘Other authorisation’ allows us to authorise the use of organs through the provision in the Measure itself. It is about getting rid of the fiction around the term ‘presumed consent’ by saying that it is either ‘consent’ or ‘other authorisation’ by the systems that would be created in the Measure.”⁸¹

84. Holwyd y Gweinidog hefyd a ddylai diffiniad o "oedolyn marw" gyfeirio at bersonau 16 oed yn hytrach na 18 oed (o ystyried bod rhai 16 oed a throsodd yn cael rhoi caniatâd i dderbyn triniaeth feddygol) ac yn gysylltiedig â hyn, a ddylid ehangu cwmpas y Gorchymyn arfaethedig i gynnwys plant.

---

⁸⁰ HHS74

⁸¹ Y Cofnod, paragraff 12, 20 Ionawr 2011, Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

85. Yn ei hymateb, dywedodd y Gweinidog:

“We stuck at 18 because this is the cleanest way of dealing with the fact that you are adult at the age of 18.”⁸²

86. Tynnodd Cyfarwyddwr Meddygol GIG Cymru sylw at y ffordd mae'r Gorchymyn arfaethedig yn gwahaniaethu ar hyn:

“The matter of a 17-year-old giving consent for something is different from presuming consent.”⁸³

87. Ar y materion penodol o ymestyn cwmpas y Gorchymyn arfaethedig i gynnwys plant, dywedodd y Gweinidog:

“You can exempt yourself from presumed consent; you can decide not be part and parcel of it. Therefore, you would make the decision as an adult, and that is the rationale behind our approach.”⁸⁴

88. Ychwanegodd cynghorydd cyfreithiol y Gweinidog y sylwadau canlynol:

“The policy concern was not to overcomplicate what we were doing. If you tried to apply the presumed consent system to children, there would be complicated processes to deal with.”⁸⁵

89. Ychwanegodd:

“So, the idea is that the existing system would continue to be in place for children and young people, and that the new system would only be for adults.”⁸⁶

90. O ran cynnwys eithriad sefydlog perthnasol i grwneriaid, dywedodd cynghorydd cyfreithiol y Gweinidog:

“Under the existing law, if a medical professional who wishes to remove organs from a body is clear that there is appropriate consent for that to happen, but he or she knows or has reason to believe that there are circumstances around the death of that person that would trigger the functions of the coroner, nothing

---

⁸² Y Cofnod, paragraff 124, 20 Ionawr 2011, Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

⁸³ Y Cofnod, paragraff 125, 20 Ionawr 2011, Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

⁸⁴ Y Cofnod, paragraff 127, 20 Ionawr 2011, Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

⁸⁵ Y Cofnod, paragraff 128, 20 Ionawr 2011, Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

⁸⁶ Y Cofnod, paragraff 130, 20 Ionawr 2011, Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

can be done in relation to that body unless the coroner consents. That is part of the existing law. The exceptions make it clear that there is no intention here to unpick the general role of coroners in similar circumstances. So, it would allow the Assembly by Measure to make the same kind of provision that currently applies in relation to the existing system under a system of presumed consent.”⁸⁷

Ein safbwynt

91. Rydym yn nodi barn cynghorydd cyfreithiol y Gweinidog ynghylch ystyr 'neu fath arall o awdurdodiad' ym Mater 9.3. Nodwn ymhellach fod *Deddf Meinweoedd Dynol 2004*⁸⁸ yn defnyddio'r term 'appropriate consent' ym mhob achos lle mae angen caniatâd o dan y Ddeddf. Yn ein barn ni, mae diffyg eglurder ynghylch y term 'neu fath arall o awdurdodiad'. Felly, **rydym yn argymhell bod y Gweinidog yn ystyried a ddylid dileu'r term neu roi geiriad arall yn ei le sy'n disgrifio'n fwy eglur y pwerau y mae Llywodraeth Cymru yn eu ceisio.**

92. Nodir eglurhad y Gweinidog a'i swyddogion dros beidio ag ymestyn cwmpas y Gorchymyn arfaethedig i gynnwys plant. Rydym yn cytuno y byddai gwneud hynny yn creu problemau a allai fod yn anodd ac yn gymhleth, ac y gallai hyn dynnu sylw oddi ar y manteision cyffredinol y mae'r ddeddfwriaeth arfaethedig yn ceisio'u gweithredu.

93. Yn gysylltiedig â'r pwynt hwn, fodd bynnag, rydym wedi ystyried a ddylai'r diffiniad o 'oedolyn marw' o fewn y Gorchymyn arfaethedig gyfeirio at bersonau 16 oed yn hytrach na 18 oed. Ar ôl ystyried safbwyntiau'r Gweinidog ar y mater hwn, rydym yn fodlon bod gallu personau 16 a 17 oed i roi organau drwy'r trefniadau sy'n bodoli eisoes yn opsiwn mwy priodol.

94. Yng ngoleuni safbwyntiau a fynegwyd gennym ym mharagraffau 92 a 93, **rydym yn fodlon y dylai'r Gorchymyn arfaethedig fod yn gymwys i bersonau dros 18 oed a hŷn yn unig ac, o'r herwydd, rydym yn fodlon â'r diffiniad o 'oedolyn marw' a ddefnyddir yn y Gorchymyn arfaethedig.**

---

⁸⁷ Y Cofnod, paragraff 137, 20 Ionawr 2011, Pwyllgor Deddfwriaeth Rhif 1

⁸⁸ <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2004/30/contents>

95. Nodir safbwyntiau rhai o'r ymgylgoreion gennym y byddai'n fwy addas cynnwys rhestr o organau y dylai'r Gorchymyn arfaethedig fod yn berthnasol iddynt, yn hytrach na chynnwys y term "deunydd perthnasol". Fodd bynnag, yn ein barn ni, byddai hyn yn cyfyngu'n ddiangen ar gwmpas y Gorchymyn arfaethedig; yn ein barn ni, pe bai angen cymhwyso'r ddeddfwriaeth hon i organau penodol, gellid gwneud hynny'n well drwy'r Mesur arfaethedig. Felly, **rydym yn fodlon â'r diffiniad o 'ddeunydd perthnasol' a ddefnyddir yn y Gorchymyn arfaethedig.**

96. Ar ôl yr esboniad a roddwyd gan gynghorydd cyfreithiol y Gweinidog, **rydym yn fodlon â'r diffiniad o 'ddeunydd perthnasol' a ddefnyddir yn y Gorchymyn arfaethedig.**

97. Roedd dau fater, a godwyd gan ymgylgoreion, na chawsom gyfle i'w hystyried yn fanwl na holi'r Gweinidog yn eu cylch, sef cwmpas y Gorchymyn arfaethedig fel y mae'n ymwneud â chaniatâd i ddefnyddio organau rhoddwyr at ddibenion ymchwil, a chasglu gwaed a meinweoedd llinyn y bogail. Felly, nid ydym yn gwneud sylwadau ar y materion penodol hyn, ond hoffem dynnu sylw'r Gweinidog atynt fel y gall bwysu a mesur ymhellach y materion a godwyd.

Tystion

Rhoddodd y tystion a ganlyn dystiolaeth lafar i'r Pwyllgor ar y dyddiadau a nodir isod. Gellir gweld trawsgrifiadau llawn o'r sesiynau tystiolaeth lafar yn: <http://www.cynulliadcymru.org/bus-home/bus-committees/bus-committees-perm-leg/bus-committees-third-lc1-agendas.htm>.

20 Ionawr 2011

Edwina Hart AC	Y Gweinidog dros Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Dr Chris Jones	Cyfarwyddwr Meddygol GIG Cymru a'r Dirprwy Brif Swyddog Meddygol
Huw Davies	Swyddfa Cwnsleriaid Deddfwriaethol Cymru

Rhestr o'r dystiolaeth ysgrifenedig

Rhoddodd y bobl a'r sefydliadau a ganlyn dystiolaeth ysgrifenedig i'r Pwyllgor. Gellir gweld yr holl dystiolaeth ysgrifenedig yn llawn yn http://www.cynulliadcymru.org/bus-home/bus-legislation/bus-leg-legislative-competence-orders/bus-legislation-lco-health2011/business-newpage-h_health_services_o_2011.htm

<i>Sefydliad</i>	<i>Cyfeirnod</i>
Anhysbys	HHS 1
Anhysbys	HHS 2
Anhysbys	HHS 3
Anhysbys	HHS 4
Anhysbys	HHS 5
Anhysbys	HHS 6
Anhysbys	HHS 7
Anhysbys	HHS 8
Aelod o'r cyhoedd	HHS 9
Aelod o'r cyhoedd	HHS 10
Keith Parry - Mesmac	HHS 11
Aelod o'r cyhoedd	HHS 12
Mrs Pauline E Richardson	HHS 13
Y Gwir Barchedig John Davies	HHS 14
Aelod o'r cyhoedd	HHS 15
Aelod o'r cyhoedd	HHS 16
Gaynor Thomas	HHS 17
Aelod o'r cyhoedd	HHS 18
Aelod o'r cyhoedd	HHS 19
Aelod o'r cyhoedd	HHS 20
Anhysbys	HHS 21
Gloria Owens	HHS 22

Y Parchedig Nick Hawkins	HHS 23
Aelod o'r cyhoedd	HHS 24
Thomas Addey, Grŵp Ffocws Iechyd, Cyngor Iechyd Cymuned Ystradgynlais, Brycheiniog a Maesyfed	HHS 25
Aelod o'r cyhoedd	HHS 26
Aelod o'r cyhoedd	HHS 27
Aelod o'r cyhoedd	HHS 28
Aelod o'r cyhoedd	HHS 29
Denise Inger - SNAP Cymru	HHS 30
Y Parchedig John Powell	HHS 31
Ann Winfield, Gwasanaethau Hawliau i'r Anabl	HHS 32
R B Harrison	HHS 33
Aelod o'r cyhoedd	HHS 34
David Fellowes	HHS 35
Aelod o'r cyhoedd	HHS 36
Aelod o'r cyhoedd	HHS 37
Aelod o'r cyhoedd	HHS 38
Aelod o'r cyhoedd	HHS 39
Y Gwir Barchedig John Davies	HHS 40
David Williams, Diabetes UK Cymru	HHS 41
Roy B. Davies, Fforwm 50-a-hŷn, Glannau Dyfrdwy, Sir y Fflint	HHS 42
Gethin Jones, Clwb Cymorth Iechyd Pontypool Pacers	HHS 43
Ann Sivapatham, Epilepsy Action	HHS 44
Kathryn McCallum	HHS 45
Owain Vaughan	HHS 46
Ian Titherington	HHS 47
Mervyn Clissett - Claf sydd wedi cael trawsblaniad aren	HHS 48
John Cannon - Merthyr Eyesights	HHS 49
Keith Rigg - Cymdeithas Trawsblaniadau	HHS 50

Prydain	
Ellen Lynch	HHS 51
John Saunders	HHS 52
A. Mansell – Donnas Dream	HHS 53
T C Waghorn – Cadeirydd Clwb Age Concern y Rhyl	HHS 54
Meryl Kay Jones	HHS 55
David Phillips	HHS 56
Melanie Wager – People Like Us Cymru	HHS 57
Pauline Weaver - Donor Family Network	HHS 58
Robert Thomas	HHS 59
Mr a Mrs Flood	HHS 60
Anhysbys	HHS 61
Andrew Dalton	HHS 62
Lorraine Davis	HHS 63
Pwyllgor Rhoi Organau – Bwrdd Iechyd Hywel Dda	HHS 64
Caroline Jones	HHS 65
Delyth Lloyd – Sefydliad Prydeinig y Galon	HHS 66
Roy J Thomas	HHS 67
Emma Bourton	HHS 68
Craig Muir – Yr Awdurdod Meinweoedd Dynol	HHS 69
Peter Vaughan – Prif Swyddogion Heddlu Cymru	HHS 70
Ymddiriedolaeth GIG Felindre	HHS 71
Aelod o'r cyhoedd	HHS 72
Aelod o'r cyhoedd	HHS 73
Anthony Nolan	HHS 74
Dr Patrick Cadigan – Coleg Brenhinol y Ffisigwyr	HHS 75
Anhysbys	HHS 76
Aelod o'r cyhoedd	HHS 77
Aelod o'r cyhoedd	HHS 78

Aelod o'r cyhoedd

HHS 79

Aelod o'r cyhoedd

HHS 80